

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.II.20.812/2022/8.

A tanács tagjai: dr. Hajdu Edit a tanács elnöke

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

A felperes képviselője:

Fróna Erika gyámügyi szakügyintéző

Az alperes: alperes1 (cím2)

Az alperes képviselője:

dr. Váradi Tibor párfogó ügyvéd (cím3) és dr. Lukács Regina ügyvéd, ügygondnok (cím4)

A per tárgya: gondnokság alá helyezés felülvizsgálata

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 1.Pf.20.030/2022/8.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Járásbíróság 23.P.20.459/2021/80.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az alperest képviselő ügygondnok munkadíját 30.000 (harmincezer) forintban állapítja meg. Felhívja a Kúria Költségvetési és Ellátási Főosztályát, hogy az ügygondnoki díjat a számla bemutatását követően dr. Lukács Regina ügyvéd (székhelye: cím5) részére utalja ki.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Alperes elvált családi állapotú, négy gyermeke született. Gyermekei közül a külföldön élő fiával tartja a kapcsolatot. Egyedül él, a mindennapokban önmagát ellátja. Nyugdíjának havi összege 111.850 forint, 33%-os (36.911 forint) letiltás terheli.

[2] A bíróság az alperest cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte más személyek elleni perindítás, illetve a perbeli nyilatkozatok megtétele és más személyek elleni büntető eljárások, illetve hatósági eljárások kezdeményezése, feljelentések tétele ügycsoportokban (Szolnoki Járásbíróság 3.P.20.535/2010/109. számú ítélet). A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta (Szolnoki Törvényszék az 1.Pf.21.417/2011/7. számú ítélet).

[3] Alperes a 2012. január 31-én jogerőssé vált gondnokság alá helyezése óta számtalan eljárást indított. A gondnoksági perben felperesként eljáró fiával szemben több büntetőeljárást kezdeményezett. A bíróság a gondnoka hozzájárulása hiányában a zaklatás, rágalmozás, valamint becsületsértés miatt indult eljárásokat jogerősen megszüntette (Szolnoki Törvényszék 1.Bpkf.593/2014/8. végzés, Szolnoki Járásbíróság 17.Bpk.364/2014/6. végzés). Ugyancsak a gondnok hozzájárulásának – a feljelentést utólag nem hagyta jóvá - hiányában szüntették meg a Sz. Rendőrkapitányságra és NAV-hoz benyújtott feljelentéseit. A fizetési meghagyással indult peres eljárást a bíróság elsőfokon jogerőre emelkedett végzésével – hiánypótlás elmulasztása miatt - megszüntette (Szolnoki Járásbíróság a 9.P.20.802/2014/2. végzés), ahogy a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt a gondnok hozzájárulása nélkül indított pert is (Szolnoki Törvényszék 12.K.27.268/2014/5. végzés).

[4] Az alperes több magánszeméllyel szemben kezdeményezett eljárásokat, amelyeket a gondnok hozzájárulása vagy hatáskör hiányában megszüntettek. Beadványokkal fordult a különböző hatóságokhoz (M. Város Polgármesteri Hivatala 1537/2015. számú előadói ív, T. Város Önkormányzata, NAV, M. O. Kamara J. Megyei Területi Szervezetének Etikai Bizottsága, N. Megyei Korányhivatal S. Járási Hivatala).

[5] Az alperes a feljelentéseit megszüntető határozatokat vitatva számtalan alkalommal írt a Legfőbb Ügyésznek, leveleivel fia, Sz. Gy. elleni feljelentések elbírálását (azok hiányát) kifogásolta. A Legfőbb Ügyészség egyes beadványait illetékesség folytán a N. Megyei Főügyészségnek küldte meg.

[6] Az alperes feljelentéseire a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezés miatt eljárások nem indultak.

[7] Az alperes felperesként a gondnokság alá helyezés megszüntetése iránt peres eljárást kezdeményezett. A Salgótarjáni Járásbíróság (megismételt eljárásban) a keresetét elutasította (7.P.210.009/2017.), a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta (Balassagyarmati Törvényszék 2.Pf.20.565/2018.).

[8] A Szolnoki Járásbíróság 23.P.20.196/2019/50. sorszám alatti peres eljárásban ítéletet hozott és a Szolnoki Járásbíróság 3.P.20.535/2010/109. számú ítéletét akként módosította, hogy alperest cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezte a következő ügycsoportok tekintetében: más személyek elleni perindítás, illetve perbeli nyilatkozatok tétele; más személyek elleni büntető eljárások, illetve hatósági eljárások kezdeményezése, feljelentések tétele. A Szolnoki Járásbíróság ítéletét a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.20.886/2019/9. számú ítéletével helybenhagyta.

[9] A Kúria Pfv.II.20.625/2020/12. számú ítéletével a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Előírta, hogy az új eljárásban az alperes részletes meghallgatásával tárja fel az alperes személyi körülményeit, családi és társadalmi kapcsolatait. A panaszok figyelmen kívül hagyásával szerezze be a hivatkozott eljárások fellelhető iratait, ezeket tanulmányozza abból a szempontból, hogy a benyújtott keresetlevelek, feljelentések száma, tartalma, költségkihatása alapján indokolt-e a cselekvőképesség részleges korlátozása. Az elsőfokú bíróság ezt követően kerülhet abba a

helyzetbe, hogy az alperes jogainak megóvása érdekében a cselekvőképessége korlátozásáról érdemben határozzon.

A kereseti kérelem és az alperesek ellenkérelme

[10] Felperes módosított kereseti kérelmében kérte, hogy a bíróság a felülvizsgálat körében a jogerős ítélet szerinti ügycsoportokban az alperes korlátozó gondnokság alá helyezését tartsa fenn. Az alperes állapotában változás nem történt, a gondnokság alá helyezés fenntartása változatlanul indokolt.

[11] Alperes a kereset elutasítását egyben a gondnokság alá helyezés megszüntetését kérte.

[12] Az alperes kifejtette, hogy az előzményi eljárás, valamint az általa indított per és a jelen eljárás koncepcióis jellegű, az ellehetetlenítésére irányul. Négy gyermeke közül az egyik, aki bűnöző életvitelt folytat, kezdeményezte a gondnokság alá helyezését. Nagy igazságérzettel rendelkezik és amennyiben igazságtalanságot tapasztal, nem hagyja szó nélkül, ez viszont a cselekvőképességének korlátozására nem lehet indok. Nem perlekedik, a levelekkel (beadványokkal) az igazságáért harcol.

[13] Alperesi ügygondnok a felülvizsgálat lefolytatását nem ellenezte, de álláspontja szerint az alperes gondnokság alá helyezésének fenntartása szükségtelen. A kialakult bírói gyakorlat szerint, ha valaki a jogos vagy jogosnak vélt igényét kívánja érvényesíteni, azt a gondnokság alá helyezést nem alapozza meg. Az eljárások indításával és a levelezéssel az alperes kizárólag saját jogait kívánja érvényesíteni.

Az első- és másodfokú határozat

[14] Az elsőfokú bíróság a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.21.417/2011/7. számú ítéletével jogerőre emelkedett Szolnoki Járásbíróság 3.P.20.535/2010/109. számú ítéletét akként módosította, hogy az alperest cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezte a következő ügycsoportok tekintetében: a) más személyek elleni perindítás, illetve perbeli nyilatkozatok tétele; b) más személyek elleni büntető eljárások, illetve hatósági eljárások kezdeményezése, feljelentések tétele. A kötelező felülvizsgálat iránti eljárás kezdő időpontját 2026. december 20. napjában határozta meg.

[15] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a Kúria iránymutatásának megfelelően lefolytatta a bizonyítást és a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság fenntartását alaposnak ítélte.

[16] Döntését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:19. § (2), (3) és (4) bekezdésében foglalat feltételek bizonyítottságára alapította.

[17] A Ptk. 2:19. § (2) bekezdése alapján a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésnek négy együttes törvényi feltétele van, bármelyik konjunktív feltétel hiánya a kereset elutasítását eredményezi. A feltételek: 1. az alperes mentális zavarának ténye, 2. ennek következtében belátási képességének tartós vagy időszakonként visszatérő nagymértékű csökkenése, 3. mindezek és az érintett személy egyéni körülményei alapján a gondnokság alá helyezés indokoltsága, 4. jogai védelme a cselekvőképességet nem érintő más módon nem biztosítható (Kúria PJD 2018.13. számú döntés [5] bekezdés).

[18] A bíróság a perben igazságügyi szakértői bizonyítást rendelt el, figyelemmel arra, hogy az alperes mentális zavarának ténye szakkérdés. A szakvélemény szerint az alperes mentális állapota az előzményi eljárás óta rosszabbodott, élettere beszűkültebb, emberközi

kapcsolatai minimálisak. A mindennapi élethez szükséges praktikus ismeretei beszűkültek, a meglévőket sem tudja hatékonyan alkalmazni. Frusztrációs toleranciája adaptációs készsége csekély. Ügyeinek intézésében segítségre, támogatásra szorul. Bonyolultabb helyzetek átlátására nem képes. Emocionálisan labilis. Intellektusa alacsony színvonalú, debilitás alsó harmadának megfelelő. Alperes betegsége paranoid személyiségzavar, melyre jellemzőek a kóros vonatkoztatások, fokozott jelentőségtulajdonítások, túlértékelések, a vélt vagy valós sérelmeknél való megtapadás. A sérelmek megfelelő feldolgozására nem képes. Személyisége rendkívül rigid, a feszültségek levezetésére kreatív megoldási módok nem mindig állnak rendelkezésre. A paranoid élményfeldolgozás életvezetését jelentős mértékben befolyásolja, az ebből eredő feszültségek levezetése többnyire perlekedésben nyilvánul meg, mely eléri a perlekedési téboly szintjét, azaz pszichotikus szintet. A gondolatmenete nehezebben követhető, gyakoriak az elágazások, a sérelmekre való visszatérés, mely beadványait is végig kíséri.

[19] Az alperes frusztrációs toleranciája, adaptációs készsége csekély. Ügyei intézésében segítségre, támogatásra szorul, bonyolultabb helyzetek átlátására nem képes. Emocionálisan labilis, intellektusa alacsony színvonalú, debilitás alsó harmadának megfelelő. Betegsége paranoid személyiségzavar, amelyre jellemzőek a kóros vonatkoztatások, fokozott jelentőségtulajdonítások, túlértékelések, a vélt vagy valós sérelmeknél való megtapadás. A sérelmek megfelelő feldolgozására nem képes. Személyisége rendkívül rigid, a feszültségek levezetésére kreatív megoldási módon nem mindig állnak rendelkezésre. A paranoid élményfeldolgozás életvezetését jelentős mértékben befolyásolja, az ebből eredő feszültségek levezetése többnyire perlekedésben nyilvánul meg, mely eléri a perlekedési téboly szintjét, azaz pszichotikus szintet. A szakértői vizsgálatkor a gondolatmenete nehezebben volt követhető, gyakoriak voltak az elágazások, a sérelmekre való visszatérés, ami jellemző a beadványai tartalmára is. Állapota a korábbiakhoz képest inkább rosszabbodott, a paranoid élményfeldolgozás egyre kiterjedtebb, szélesebb körű közegre vonatkozik. A szakértő megállapította, hogy alperes ügyei önálló viteléhez szükséges belátási képessége tartósan nagymértékben csökkent, ezért cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezése indokolt és szükséges. Megállapította azt is, hogy alperes az élet egyéb területén még kielégítően funkcionál, azonban javasolt lenne pszichiátria gyógykezelése.

[20] A felperes és az alperes pártfogó ügyvédje a szakértői véleményben foglaltakat nem vitatták, az alperes a szakértő elfogulatlanságát kétségbe vonta.

[21] Az elsőfokú bíróság a szakvéleményt aggálytalannak ítélte és ítélete alapjául elfogadta: az alperes mentális zavara bizonyítást nyert. A szakvélemény állításai egybecsengenek a Salgótarjáni Járásbíróság előtt folyamatban volt eljárásban készült szakvéleménnyel, a szakértő elfogultságát az alperes előadásán kívül más adat nem támasztja alá. Mindezek alapján mellőzte az alperesi ügygondnok más szakértő kirendelése iránti indítványát, önmagában ugyanis az új szakértő kirendelését (a szakvélemény aggályosságát) az nem alapozza meg, hogy a szakvélemény tartalma az alperesnek nem tetszik. Rámutatott arra is, hogy a Kúria hatályon kívül helyező határozatának [37] pontja szerint a szakvéleményben foglaltak a megismételt eljárásban kétségbe nem vonhatók.

[22] Alperes mentális zavara következtében belátási képessége nagymértékben csökkent, melyet alátámasztanak a perben beszerzett iratok, valamint egybehangzóak a meghallgatott tanúk vallomásai (Ú. K. É. tanú, I. V. a - az alperes korábbi gondnoka- tanú) és a feljelentéseinek alaptalan tartalma (volt élettársa és családtagjai ellen számtalan eljárást indított), a fiával szembeni eljárások indítása, amelyek lezárását nem képes elfogadni. Magatartására jellemző, hogy amennyiben számára kedvezőtlen határozat született, úgy ugyanazon tárgyban több hatóságnál is megtette a feljelentését. A beadványok nem tekinthetők panaszbeadványoknak, mivel alperes eljárás lefolytatását kezdeményezte. Az

alperes maga fogalmazott úgy a 17.B.906/2013/10. számon iktatott levelében, hogy „Lehet, hogy nem tudjátok, de sajnos az elmém beteg. Itt csatolom az orvosi jelentéseket, amik megállapítják, hogy skizofrén vagyok, és perlekedési tébolyban szenvedek. Sajnos nem tudom megállni, hogy ne jelentsek fel bárkit, akiről úgy vélem, hogy nem ért velem egyet. Sok rokonomat, testvéremet, de gyermekeimet is fel szoktam jelenteni.” Fentiekből alappal vonható le az a következtetés, hogy nem védekezésből írja a beadványokat, a jelen eljárásban elbagatellizálja nemcsak a beadványok jelentőségét, hanem azok számát is.

[23] A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a gondnokság alá helyezése óta perlekedési tébolya nem hagyott alább, az változatlanul fennáll, belátási képessége e körben nagymértékben csökkent.

[24] A Ptk. 2:19. § (4) bekezdése szerint a cselekvőképesség részlegesen sem korlátozható, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő más módon biztosítható. A bíróságnak e körben azt kellett vizsgálni, hogy az alperes egyéni körülményi alapján indokolt-e a gondnokság alá helyezés, az alperes jogai védelme más módon biztosítható-e.

[25] Az alperes egyedül a külföldön élő gyermekével tartja a kapcsolatot. Élettársi kapcsolata megszűnt, egyedül él. Nyugdíját letiltás terheli, levelezési költsége – amelynek összegére nem nyilatkozott – nyilvánvalóan jelentős. Csak a Legfőbb Ügyészhez írt levelei 2013. decemberétől 2020. augusztusáig meghaladták a 100 db-ot.

[26] Az eljárásokkal kapcsolatban felmerülő perköltség mértéke nem ítéltető meg, mivel az alperes feljelentései, bejelentései kapcsán gondnoki jóváhagyás hiányában nem indultak eljárások, azonban azok – figyelemmel a tartalmukra – nyilvánvalóan alaptalanok, így elbírálásuk esetén alperesnek jelentős perköltséget eredményeznének. Kiemelendő e körben, hogy a hivatalból üldözendő feljelentés kapcsán a rendőrkapitányság az eljárást megszüntette, mert a cselekmény nem bűncselekmény, a hivatalból megindult eljárás a kecskeméti élettárs gyermeke elleni feljelentés miatt pedig gyakorlatilag kizártnak találta az alperes bejelentésében foglaltakat, a kiskorú veszélyeztetése miatti bejelentés sem bizonyult valósnak.

[27] Az alperes által nagy számban alaptalanul és kontroll nélkül indított eljárások őt a károsodás veszélyének teszik ki. A tömeges, megalapozatlan eljárások anyagi vonzata sem lebecsülendő (Kúria Pfv.II.21.890/2012/9.).

[28] A bíróság mindezek alapján a Ptk. 2:19. § (1) bekezdése szerint – figyelemmel a (2) és (3) bekezdésben foglaltakra is – a rendelkező rész szerinti ügycsoportokban az alperes gondnokság alá helyezését fenntartotta, és a Szolnoki Járásbíróság 3.P.20.535/2010/109. számú ítéletét annyiban módosította, hogy alperest cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezte.

[29] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[30] A törvényszék a felterjesztett iratok alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Kúria határozatában foglaltak szerint az érdemi döntés meghozatalához szükséges bizonyítási eljárást az új eljárásban lefolytatta, a tényállást helyesen állapította meg, a bizonyítékokat helyesen értékelve hozta meg érdemi döntését.

[31] A felperes a jogszabályi előírásoknak megfelelően 2016. november 29. napján a felülvizsgálati eljárást megindította. A hivatalból indult eljárásra tekintettel az eljárás „konceptiós” jellegére hivatkozás súlytalan.

[32] A felülvizsgálat iránti jelen perben azt kellett vizsgálni, hogy a Szolnoki Járásbíróság 3.P.20.535/2010/109. számú jogerős ítélete óta a gondnokság alá helyezést megalapozó körülményekben (törvényi feltételekben) történt-e változás.

[33] Az aggálymentes igazságügyi szakértői vélemény alapján az alperes mentális zavara bizonyított [Ptk. 2:19. § (1) bekezdés].

[34] A második törvényi feltétel - az alperes ügyei viteléhez szükséges belátási képességének tartós vagy időszakonként visszatérő nagymértékű csökkenése – a perben szintén bizonyítást nyert.

[35] Az alperes - akár egy személy, például Sz. Gy. gyermeke ellen - továbbra is nagyszámú eljárásokat kezdeményezett különböző szintű nyomozó hatóságok, bíróságok, kormányhivatalok előtt, melyek anyagából azok alaptalansága is megállapítható volt. Az eljárások megindítása előtt gondnoka hozzájárulását nem kérte, lényegében negálta (Salgótarjáni Járásbíróság 7.P.20.009/2017/59. számú jegyzőkönyv 5. oldal 1. bekezdés, jelen ügyben a fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozata). A törvényszék a rendelkezésre álló peradatokból, különösen az alperes nyilatkozataiból, a felperes indítványára meghallgatott I. V.-nak, az alperes korábbi gondnokának a tanúvallomásából, H. B. A. J., M. Város Önkormányzat jegyzőjének tanúvallomásából és az általa bemutatott 2015. évre vonatkozó iratokból, az új eljárásban beszerzett iratokból azt állapította meg, hogy az alperes a gondnokság alá helyezése óta a jogerős ítéletben meghatározott ügycsoportokban eljárási cselekményeihez gondnoka hozzájárulását nem kérte, azokról személyesen döntött. Az elsőfokú ítélet indokolásának [12]-[42] bekezdéseiben felsorolt eljárások alaptalannak minősültek.

[36] Nem alapos az a fellebbezési érvelés, hogy az alperes által indított eljárások száma 2014. évtől folyamatosan csökkent: a felülvizsgálati eljárás időszakát egységesen kell megítélni.

[37] A Kúria határozatának [44] bekezdésében az Alaptörvény XXV. cikke alapján hivatkozott arra, hogy a petíciós jog alkotmányos alapjog, ezért az alperes részéről a hatósághoz fordulás önmagában nem minősíthető perlekedésnek. Az alperes részéről a gondnokság alá helyezése óta eltelt időben kezdeményezett eljárások számát, azok címzettjét, tartalmát tekintve viszont az állapítható meg, hogy mindez túlmutat a petíciós jog jóhiszemű és a tisztesség követelményének megfelelő gyakorlásán.

[38] A perrel érintett ügycsoportok vonatkozásában az ügyek viteléhez szükséges belátási képességhez nem csak az tartozik hozzá, hogy az alperes képes az eljárások megindítására, hanem az is, hogy tudata átfogja azt, hogy mely eljárások indítása szükséges és indokolt jogai érvényesítéséhez. Azt, hogy erre az alperes képtelen és e körben belátási képessége korlátozott, mutatja az általa indított eljárások nagy száma, azonos tartalommal ismétlődő jellege és túlnyomó részben alaptalan volta.

[39] Az alperes gondnokság alá helyezése óta családi kapcsolataiban változások következtek be, a külföldön élő M. nevű gyermekével tart csak kapcsolatot, élettársi kapcsolata megszűnt, mely elmondása szerint anyagi helyzetét is negatívan érinti. Jelenleg egyedül él. Lakóhelyet váltott, körülbelül két éve N.-n lakik, lakókörnyezetét rendben tartja. Az alperes nagynénje T.-n él.

[40] Az alperes személyes körülményei, családi, társadalmi kapcsolatai feltárása körében az alperes által indítványozott három tanú közül az elsőfokú bíróság Ú. K. É. hallgatta meg, tanúvallomását értékelte. Sz. A., az alperes gyermeke, valamint P. I., az alperes volt házastársa szabályszerű idézésre nem jelentek meg a bíróság előtt, ezért az elsőfokú bíróság a 63. sorszámu jegyzőkönyvben pénzbírságot szabott ki velük szemben. Az alperes ennek ismeretében a 66. sorszámu beadványában azt írta, hogy „A tanúkkal kapcsolatban legyenek

szívesek mellőzni a bírságot, mert részben érthető, hogy miért nem jelentek meg s el is kell azt fogadni. Tisztelettel és köszönettel, alperes1.” Az elsőfokú bíróság ezt követően Sz. A. által tett írásbeli nyilatkozatot vonta értékelése körébe. Az alperes barátnője tanúkénti meghallgatását nem kérte, mert nem szeretne volna, ha értesül az eljárásról. A 73. sorszám alatti beadványában azt közölte, hogy „Az élettársamat hagyják ki ebből, ő tartott el eddig, de megelégedte és már hamarosan el fog hagyni, egyedül maradok a 70.000 forinttal.” Később, a 79. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal 5. bekezdésében maga jelentette be, hogy már nincs meg az élettársa, azért ment el, mert tudomást szerzett az ügyről. Egyedül maradt.

[41] Az elsőfokú eljárásban tehát az alperes személyes körülményei, családi, társadalmi kapcsolatai feltárára és értékelésre kerültek, és – a fellebbezési hivatkozással ellentétben – nem a szakvélemény állt kizárólag rendelkezésére.

[42] A törvényszék a fent részletesen kifejtettek alapján egyetértett az elsőfokú bíróságnak a felülvizsgálati eljárásban beszerzett bizonyítékok helytálló értékelésével levont következtetésével, hogy az alperes jogainak védelme továbbra is indokolja az alapügyben hozott jogerős ítéletben megjelölt két ügycsoportban személyes autonómiájának a korlátozását. Jelenleg megállapítható volt, hogy az alperesnek a kapcsolatai szűkültek, barátnője, élettársa nincs. A Magyarországon élő gyermekeivel nincs kapcsolata. A másodfokú tárgyaláson személyesen adta elő, hogy a gyermekei nem tárgyalnak vele, azt szeretnék már, ha nem élne.

[43] A törvényszék a fenti indokolással megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (1) bekezdésének megfelelően helytállóan és okszerűen mérlegelte az új eljárásban a bizonyítékokat, tanúvallomásokat, melyek alátámasztották a perbeli szakvélemény megállapításait. A Ptk. 2:19. § (1)-(4) bekezdés, a 2:29.§ és 2:30.§ alkalmazásával helytálló következtetést vont le arra vonatkozóan, hogy a cselekvőképesség részleges korlátozásának a rendelkező részben írt ügycsoportokban, a szükségesség és arányosság elvével összhangban a jogszabályban írt konjunktív feltételei fennállnak (EBH 2019.P.2.).

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[44] A jogerős ítélettel szemben az alperes az ügygondnoka útján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően teljes egészében helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva az alperes cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezését szüntesse meg. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 2:19. § (2) bekezdése megsértésére alapította.

[45] A Ptk. 2:19. § (2) bekezdése alapján a bíróság a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.

[46] A cselekvőképesség az embernek az a képessége, amelynél fogva saját akaratelhatározásával, saját nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat. A cselekvőképesség elismerése egyben az ember alkotmányos alapjoga is, amelynek korlátozására kizárólag a törvény által meghatározott esetekben, törvényesen lefolytatott eljárás keretei között van lehetőség (BH 2006.46.). A cselekvőképesség részleges korlátozásának négy együttes törvényi feltétele van, bármely konjunktív feltétel hiánya a

kereset elutasítását eredményezi. A jelen ügyben pedig egyik törvényi feltétel fennállása sem bizonyított.

[47] Az alperes pszichiátriai kezelés alatt soha nem állt, az eljárás során vitatta, hogy paranoid személyiségzavarban szenved.

[48] Nem nyert kétséget kizáró bizonyítást, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége hiányzik (második törvényi feltétel). A személyes meghallgatása, illetve az általa a jelen eljárásban benyújtott beadványok száma, valamint azok tartalma ennek megállapítására nem alkalmas.

[49] Az alperes az eljárással, annak jogkövetkezményeivel tisztában van, az ügyre vonatkozóan érdemi nyilatkozatokat tett és bizonyítási indítványokat terjesztett elő. Az általa kezdeményezett eljárások, levelek az érdekét szolgálják, a jogszabályban biztosított jogait gyakorolja, illetve védelmezi.

[50] Az elsőfokú eljárásban beszerzett iratokból megállapítható, hogy alperes az elsőfokú ítélet indoklásának 12-42 bekezdésében részletesen megjelölt eljárásokat 2012. és 2018. év között kezdeményezte. 2017. évben hat (elsőfokú bíróság ítéletének indoklása 31., 32., 33., 35, 37., 45. bekezdésében foglaltak alapján), 2018. évben három (elsőfokú bíróság ítéletének indoklása 16., 34., 36. bekezdésében foglaltak alapján), 2019. évben nulla, 2020. évben egy (elsőfokú bíróság ítéletének indoklása 43. bekezdésében foglaltak alapján) 2021. évben két eljárást (elsőfokú bíróság ítéletének indoklása 46. bekezdésében foglaltak alapján) kezdeményezett.

[51] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ugyanazon ügyben az alperes több beadványt is benyújtott (ítélet 37.-39. bekezdés). Ez azonban a terhére nem értékelhető hiszen természetes, hogy a kezdeményezett eljárásokban a jogai, törvényes érdekei érvényesítésének előmozdítása érdekében aktívan közreműködik. Az elsőfokú ítéletben hivatkozott 2013. december és 2020. augusztusa között a Legfőbb Ügyésznek elküldött több mint 100 levél lényegében azt jelenti, hogy 7 év időtartam alatt évente kb. 14 levelet írt, ami jelentő kiadásnak nem tekinthető.

[52] A fentiek alapján megállapíthatóan az eljárások száma 2014. évtől kezdődően folyamatosan csökkent, az az elmúlt 5 évben jelentősnek nem minősülhet, a perlekedési téboly szintjét elérő perindítás nem merülhet fel (Kúria Pfv.21.907/2014/9. és Kúria Pfv.21.907/2014/9.).

[53] A jelen ügyben ráadásul azt kellett volna vizsgálni, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 2018. december hó 4. napján kelt 2.Pf.20.565/2018/11. számú ítéletét követő időben történt-e az alperes mentális állapotában a cselekvőképességére kiható változás és az általa a jogerős ítéletet követően indított eljárások száma indokolja-e a bírósághoz, illetve más hatóságokhoz való fordulás iránt alperes jogának korlátozását.

[54] Az eljáró bíróságok tévesen jutottak arra a következtetésre, hogy alperes tudata nem fogja át, hogy mely eljárások indítása szükséges és indokolt jogai érvényesítéséhez. A lefolytatott bizonyítás eljárásban ez nem nyert bizonyítást, éppen ellenkezőleg, bebizonyosodott, hogy az alperes alkalmas önmaga kellő képviselőre, jogainak önálló védelmére, nem perlekedik megalapozatlanul, kizárólag jogait védelmezi, az ügyei vételére, jogainak a képviselőre képes.

[55] Az alperes egyéni körülményei, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel sem indokolt a gondnokság alá helyezés: megfelelő szociális kapcsolattal rendelkezik, huzamosabb ideig élettársi kapcsolata állt fenn. Tény, hogy a nyugdíját levonás terheli, azonban ez nem olyan mértékű, amely a megélhetését veszélyezteti. Alperes több ingatlan tulajdonnal rendelkezik, önállóan gondoskodik magáról, lakókörnyezete tiszta, rendezett.

[56] A személyi autonómia korlátozása nem lehet preventív jellegű, a jövőben az alperes által kezdeményezett eljárások esetleges költségvonzata, illetve ezzel összefüggésben alperes anyagi ellehetetlenülése sem alapozhatja meg az alperes gondnokság alá helyezését, hiszen mint arra a hivatkozott döntés indoklása rámutat ez kizárólag feltételezésen alapul, arra pedig ítélet nem alapítható (Kúria BH 2016.239.).

[57] A perben nem nyert bizonyítást, hogy alperes jogai védelemre szorulnak, sem az, hogy alperes jogai védelme a cselekvőképeséget nem érintő más módon nem biztosítható.

[58] Az alperes ügygondoka útján előterjesztett beadványában az eljárás koncepcióss jellegét állította és korábban előadottakat ismételte meg (bűnöző gyermek, igazságtalanság).

[59] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[60] A Kúria a jogerős ítéletet teljes terjedelmében vizsgálta felül.

[61] Az alperes felülvizsgálati kérelmét anyagi jogi jogszabálysértésre, a Ptk. 2:19. § (2) bekezdése megsértésére alapította. Ténylegesen azonban – a kérelem tartalma alapján – a másodfokú bíróság mérlegelését sérelmezte, mivel a bizonyítékok téves (és egyoldalú) értékelésével jutott az elsőfokú bírósággal egyezően arra a jogkövetkeztetésre, hogy a cselekvőképeség egyes ügycsoportokban való részleges korlátozása bizonyított. A jogszabálysértésre alapított okfejtésben megsértett jogszabályhelyként nem tüntette fel a Pp. 279. § (1) bekezdését (a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó eljárásjogi jogszabályhelyet).

[62] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény szerint a felülvizsgálati kérelem – mint az eljárást megindító és annak kereteit meghatározó jogorvoslati eszköz – jogi jelentősége egyebek között abban jelölhető meg, hogy a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt ok vagy okok keretei között bírálhatja felül. Eljárása során csak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértés vagy jogszabálysértések fennállását vizsgálhatja [PK vélemény 4. pont]. Ezzel függ össze a felülvizsgálati kérelem tartalmának értelemszerű feltétele: a megsértett jogszabályhely és a kifejtett indokolás közötti oksági kapcsolat fennállása, azaz az érvelés az adott jogszabályhelyre irányuljon.

[63] A kifejtettek alapján a Kúriának a felülvizsgálati eljárás keretei között kizárólag az anyagi jogi törvényi feltételrendszer vizsgálatára volt jogi lehetősége: azokat a jogerős ítélet vizsgálta és értékelte-e. Az azonban, hogy a bizonyítékok értékelése eredményeként milyen jogkövetkeztetést vont le a bizonyítékok mérlegelésére tartozik, amelyet a Kúria a megjelölt jogszabályhelyre alapított jogszabálysértés hiányában nem vizsgálhatott.

[64] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.

[65] A megismételt eljárásban az eljáró bíróságok kiterjedt bizonyítási eljárást folytattak le és a törvény négy előírt feltételét külön-külön vizsgálták.

[66] Helyesen utalt arra a jogerős ítélet, hogy az alperes mentális állapota bizonyított, az új bizonyíték nélkül (pl. új, a korábbiakkal ellenkező tartalmú és következtetésű szakvélemény) nem vitatható. A megismételt eljárásban az alperes mentális állapota változására új bizonyíték nem merült fel, az pedig, hogy rendszeres orvosi kezelésen soha nem vett részt a mentális állapota szakértő általi bizonyítottósága tényével szemben súlytalan.

[67] A mentális állapotnak a cselekvőképeségre való kihatását a jogerős ítélet részletesen indokolta. A másodfokú bíróság jogi érvelése azonban arra is kitért, hogy a panaszbeadványok száma és tartalma túlmutat a jóhiszemű és tisztességes eljárás keretein.

[68] A Kúria nem fogadta el ezt az érvelést, az indokolást az alábbiakkal módosítja.

[69] A petíciós jog a politikai jogok közé tartozó generális szabadságjog, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartája [44. cikk], továbbá Magyarország Alaptörvénye [XXV. cikk] deklarál.

[70] Az Alaptörvényben generális alapjogként rögzített jogok csak külön törvényben és abban meghatározott feltételek fennállása esetén korlátozhatók (pl. személyi szabadság). A petíciós jog gyakorlását, a jogintézmény konkrét tartalmát Magyarországon a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (továbbiakban: Pktv.) 1. § (2) bekezdése definiálja: a panasz olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul és elintézése nem tartozik más eljárás – különösen bírósági, közigazgatási – hatálya alá. Az Alaptörvényben rögzített alapjog gyakorlásánál tehát a fenti jogszabályból kell kiindulni, van-e olyan előírása, amely a panasszal kapcsolatosan a joggyakorlás korlátozását lehetővé teszi. A törvény korlátozást nem tartalmaz, az eljáró hatóság eljárási kötelezettségét, annak módját szabályozza és egy rendelkezése tartalmazza az ismételten előterjesztett panasz (bejelentés) elbírálására vonatkozó eljárást: az ugyanazon személy által ugyanazon sérelmet tartalmazó (és már egyszer elbírált) panasz esetén a vizsgálatot mellőzni lehet [Pktv. 2/A. §].

[71] A cselekvőképesség, a polgári jogok gyakorlásának (szerződéskötés, jövedelemmel való rendelkezés, választójog gyakorlása, tartózkodási hely megválasztása stb.) teljes vagy részleges (egyreszintű csoportokban meghatározott) korlátozása kizárólag bírósági ítélettel rendelhető el. A Ptk. meghatározza a kogens anyagi jogi konjunktív feltételeket – az eljárási bíróságok helyesen a négy törvényi feltételt vizsgálták is – és a személyi autonómia csak azok fennállásának maradéktalan bizonyítottasága esetén korlátozható. Az eljárás a gondnokság alá helyezni kívánt személy jogainak és érdekének érvényesülése érdekében eljárásjogi garanciális szabályokat is tartalmaz (pl. ügygondnok kötelező kirendelése).

[72] A cselekvőképesség korlátozása tehát – az arányosság elvére figyelemmel - az érintett személy más módon (pl. támogató) nem megóvható jogainak védelme és nem külső személyek/hatóságok szempontjából vizsgálendő. Kétségtelen, hogy egyes esetekben a különböző hatóságok felé folyamatosan benyújtott beadványok (számuk és tartalmuk alapján) az általánostól eltérően rendszeres ügykezelést igényel, a panaszbeadványok száma azonban a cselekvőképesség korlátozását – a petíciós jog alapjogi jellege miatt – nem alapozhatja meg.

[73] Ebből viszont az következik, hogy a bíróság a petíciós jog gyakorlását jóhiszeműnek/rosszhiszeműnek/tisztességesnek nem minősítheti, mivel ez arra a jogkövetkezményre vezetne, hogy az alapjog gyakorlását egy hatóság (jelen esetben a bíróság) korlátozza, ami ellentétes a Pktv.-vel – valamint ezzel összefüggésben – az Alaptörvénnyel. A petíciós jog gyakorlásának korlátozása a személyi autonómia polgári jogi korlátozásával nem lehetséges: az alapjoggal való élés - ha az számtalan beadványban testesül is meg – közvetlenül és kizárólag a panaszbeadványokra visszavezetve nem eredményezheti a panaszos ellen cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést.

[74] A jogvitában tehát az vizsgálendő, hogy a panasz tartalma alapján ténylegesen panasznak vagy eljárások kezdeményezésére irányuló beadványnak minősül-e.

[75] A Pktv. 1. § (2) bekezdése definíciója ugyanis egyértelműen elhatárolja a panaszt (petíciós jog) a különböző eljárások (bírósági, közigazgatási) kezdeményezésére irányuló beadványoktól. A panaszt tehát elődlegesen a tartalma alapján kell vizsgálni: az ténylegesen jog- és érdekérvényesítést tartalmaz vagy bírósági/közigazgatási hatósági eljárás kezdeményezésére irányul.

[76] Tény, hogy az alperes számtalan beadvánnyal fordult a különböző hatóságokhoz, amelyet erős igazságérzetével indokolt. A beadványok tartalmuk szerint megszüntetett vagy

eljárás kezdeményezésére irányuló beadványoknak tekinthetők. Az alperes döntően magánszemélyekkel szemben élt feljelentéssel (hatósági eljárás) és a Legfőbb Ügyészhez írt beadványaiban a feljelentése érdemi elbírálásának (nyomozás lefolytatásának) elutasítását sérelmezte. Az alperes tehát nem az Alaptörvényben biztosított petíciós alapjogával élt, hanem meghatározott személyekkel szembeni eljárás kikényszerítése miatt járt el úgy, hogy az eljárások megszüntetését nem volt képes tudomásul venni.

[77] A második feltétel fennállását az eljáró bíróságok vizsgálták, az anyagi jognak megfelelő bizonyítást lefolytatták.

[78] A harmadik és negyedik feltételre az eljáró bíróságok igen részletes bizonyítást folytattak le. Az alperes személyes körülményeit feltárták, szociális kapcsolatait vizsgálták. Tény, hogy az alperes a mindennapi életvitelben saját maga ellátását megfelelően biztosítja, segítségre, támogatásra ebben a körben nincs szüksége. A cselekvőképesség részleges korlátozása szokásos, hétköznapi életvitelére nem terjedt ki. Az előzményi ítélet óta azonban abban nem történt változás, hogy a beadványai tartalmát, beadását mással megbeszélje, peradat, hogy gondnokával nem kommunikál. Mentális állapota kihatása az ezzel kapcsolatos ügyei intézésére tehát változatlanul fennáll.

[79] A jogai megóvása törvényi feltételét az eljáró bíróságok a költségeire alapították. Kétségtelen, hogy az alperes komoly energiát fordít az általa sérelmesnek tekintett helyzetek feltárására és ennek a hatóságok részére való tudomásszerzésre, ez pedig költséggel jár, szociális kapcsolatai beszűkülését eredményezte. Jogai megóvása – a felülvizsgálati kérelem érvelésével szemben - nem szűkíthető le a kiadások összecsúszására, a levelezése pénzügyi ellenértékére. Bizonyított, hogy nyugdíja a levonás miatt nagyságrendileg 75.000 forint, ebből az összegből mindennapi életvitelére szűkösen, nagy odafigyelést igénylően alapszinten biztosítható. A be- és feljelentéseinek anyagi vonzata (még nem kirívó összeg esetén is) a mindennapi megélhetését veszélyeztetheti.

[80] A fentiek alapján a jogerős ítélet az anyagi jogi jogszabályhelyet nem sértette, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[81] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre.

[82] Az alperes ügygondnokának díját a Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 77. §, 78. § (2) bekezdése, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII.27.) IM rendelet 5. § (1) bekezdése és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján 30.000 Ft-ban állapította meg, amelyet a Pp. 84. § (1) bekezdés d) pontja és a 6/1986. (VI.26) IM rendelet 14. §-a alapján az állam visel.

[83] Az eljárás tárgyi költségmentes [Pp 312. § (5) bekezdés].

Budapest, 2022. december 13.

dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

